

Asia: VN/31464/2023

Lausuntopyyntö ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksu

Lausuntonne yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Tehy lausuu yhdessä Kuntoutusohjaajat ry:n, Suomen Kätilöliitto ry:n, Suomen Sairaanhoidajat ry:n, Suun terveydenhoidon ammattilaiset ry:n kanssa ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttamisesta. Lausumme yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen avoimen korkeakouluopetuksen enimmäismaksun korottamisesta 45 euroon opintopisteeltä (nykyisin 15 euroa/opintopiste). Jatkossakin korkeakoulu voi päättää myös tätä matalammasta hinnoittelusta tai täysin maksuttomasta tarjonnasta.

Vastustamme yliopistojen ja korkeakoulujen enimmäismaksujen korottamista 45 euroon nykyisen 15 euron/opintopiste. Yliopistoon avoimen väylän kautta terveystieteiden tutkinto-opiskelijaksi hakeutuvalta edellytetään 70–150 op suoritettuja opintoja, mikä tarkoittaa nykytilanteessa euroissa 1050–2250 euron kustannuksia opiskelijalle. Korotuksen jälkeen opiskelija voisi joutua maksamaan opinnoista 3150–6750 euroa. Ammattikorkeakoulussa esimerkiksi bioanalyytikon, fysioterapeutin, kuntoutuksen ohjaajan tai sairaanhoidajan tutkinto-opintoihin hakeutuva voi avoimen väylän kautta suorittaa 60 op tutkintoon johtavia opintoja. Hyvinvointi- ja terveysalan opintoihin esimerkiksi kliininen asiantuntija YAMK voi hakeutua avoimen väylän kautta. Sekä AMK että YAMK avoimenväylän kautta valituksi tuleminen edellyttää hyvää menestystä opinnoissa ja suositus on opintojen suorittaminen (60 op) noin vuodessa. Rahallisesti tämä tarkoittaa opiskelijalle kustannusten nousua 900 eurosta 2700 euroon yhden vuoden aikana. Korotus on kohtuuton eikä ole linjassa hallitusohjelman tavoitteen koulutustason nostaminen kanssa. Hallitus on jo esittänyt runsaasti erilaisia heikennyksiä muihin tukiin, jotka kohdistuvat pienipalkkaisiin perheellisiin naisiin, joilla ei ole minkäänlaista taloudellista puskuria. Suunniteltu maksujen korotus on kohtuuton polku- tai väyläopiskelijalle ja vie pienituloisilta mahdollisuuden opiskeluun, opintojen kautta tulotason parantamiseen, mahdollisuuden oman asiantuntemuksen ja osaamisen parantamiseen sekä heikentää mahdollisuuksia edetä uralla. Myös vapaaehtoinen ja oman mielenkiinnon mukaisten

kurssien suorittaminen vähenee opiskelun kalleuden vuoksi. Esimerkiksi kuntoutuksen ohjaajan ammattiin opiskellaan myös silloin, kun on tarve vaihtaa terveydellisistä syistä alaa. Jos ei ole varaa vaihtaa alaa ovat pitkittyneet sairauslomien ja työttömyys uhkana. On selvää, että jo nykyinen kustannus on monille liikaa ja siksi on hyvä, että korkeakoulut ovat näitä maksuja hyvittäneet avoimen väylän kautta valituiksi tulleeille tutkinto-opiskelijoille.

Avoimen yliopiston opiskelijoille vuonna 2018 tehdyn kyselyn tulosten mukaan kolmannes vastaajista arvioi, että nykyiset maksut eivät ole edullisia ja noin 16 % vastaajista tarvitsi taloudellista tukea selviytyäkseen opintomaksuista. Huomioitava on myös, että avoimen ammattikorkeakoulun opinnot eivät oikeuta opintotukeen ja opiskelijan on huolehdittava toimeentulostaan eli opiskelu tapahtuu usein vapaa-ajalla oman työn ohessa.

Avoimien ammattikorkeakouluopetuksen tarkoituksena on tarjota kaikille avoimen mahdollisuus suorittaa korkeakouluopintoja. Avoimen ammattikorkeakoulun osallistujista on 70 % naisia. Sosiaali- ja terveysalalla on suuri pula työntekijöistä ja alan veto- ja pitovoima on heikentynyt. Sote-uudistuksen myötä tarve esimerkiksi kuntoutuksen ohjaukseen on entisestään kasvanut ja alalle tarvittaisiin koulututtavia. Sosiaali- ja terveysalan työnantajat ovat kouluttautumismyönteisiä, mutta eivät tue työntekijöiden opintoja rahallisesti. Sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät naiset ovat motivoituneita kehittämään osaamistaan ja tarvitsevat mahdollisuuden maksuttomaan tai edulliseen koulutukseen. Työelämässä tapahtuvat muutokset ja uudistukset vaativat myös ajantasaista osaamista ja tietoa. Ala ei kehity ja kasva, kun ei ole mahdollista kouluttautua opintojen kalleuden vuoksi.

Avoimet yliopistot ja korkeakoulut tarjoavat ensisijaisesti verkko-opintoina toteutettavia opintoja, jotka ovat myös tutkinto-opiskelijoiden opintotarjottimella. Näin ollen suunnittelun osalta ei synny lisäkustannuksia. Opiskelijamäärät luonnollisesti vaikuttavat opettajan työn määrään. Kuitenkin on varsin tavallista, että tentit on automatisoitu. Koska opettajille annetut resurssit opetuksen toteuttamiseen ja arviointiin ovat rajalliset, laajaa laadullista arviointia ei anneta opiskelijalle osaamisen kehittymisestä ja tavoitteiden saavuttamisesta. Tyypillisin palaute on hyväksytty/hylätty tai arvosana. Näin ollen maksujen kolminkertaistaminen ei ole perusteltua. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovat taloudellisten haasteiden edessä ja siksi vaikka tarjotaan mahdollisuutta käyttää matalampaa hinnoittelua, on odotettavissa korotettuja maksuja.

Avoimen yliopiston ja korkeakoulun opinnot nopeuttavat tutkinto-opiskelijan valmistumista ja palaamista työelämään, eikä tätä väylää pidä vaikeuttaa kohtuuttomilla kustannuksilla. Lisäksi avoimessa korkeakoulussa opiskelu mahdollistaa opintojen yhteensovittamisen työn ja perhe-elämän kanssa. (huom. 70 % opiskelijoista on naisia). Vieraskieliset opiskelijat kolmansista maista kartuttavat osaamistaan kotimaassaan rekrytointiprosessin edetessä ja avoimen ammattikorkeakoulun opintotarjotin mahdollistaa lisäopiskelun. On selvää, että jo nykyhinnat ovat liian korkeita heille ja korotetut hinnat mahdottomia. Maksujen korottaminen on mielestämme huolestuttavaa ja lisää eriarvoisuutta maksujen korotuksen vähentäessä pienituloisten naisten mahdollisuutta kouluttautua ja kehittää osaamistaan. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen

toiminnasta perittävistä maksuista annettujen valtioneuvoston asetusten muuttaminen heikentää naisten asemaa työelämässä.

Lisääajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevat maksut yliopistoissa

Lausuntonne yliopistojen maksuasetukseen ehdotetuista em. muutoksista.

Emme kannata lisääajan hakemista ja uudelleenkirjautumista koskevien maksujen korotusta yliopistoissa. Yliopistojen maksuasetukseen ehdotetaan lisättäväksi opiskeluoikeuteen myönnettävän lisääajan hakemista koskeva 50 euron suuruinen maksu ammattikorkeakouluissa jo perittävää maksua vastaavasti. Lisäksi lukuvuosi-ilmoittautumisen laiminlyönnin jälkeistä ns. uudelleenkirjautumismaksua ehdotetaan korotettavaksi 35 eurosta 50 euroon. Koska opiskelijoiden taloudellista toimeentuloa on jo hallituksen esityksissä heikentämässä monin tavoin, mikään uusi maksu ei ole perusteltu. Lisäksi opiskelijoiden kyykyttäminen uudelleenkirjautumismaksulla on tarpeetonta eikä 15 euron korotus tuohon maksuun pelasta ammattikorkeakoulujen tai yliopistojen taloutta. Oletettavasti lukuvuosi-ilmoittautumisen laiminlyöntien määrät ovat varsin pieniä. Opiskelijat huolehtivat ilmoittautumisen jo siksi, että opiskelija-alennukset esimerkiksi joukkoliikenteeseen edellyttävät kirjoilla oloa.

Avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen liittyvät kehittämistarpeet

Muu palautteenne ehdotuksista? Mitä muita kehittämistarpeita näette liittyvän avoimen korkeakoulutuksen tarjontaan ja maksullisuuteen?

Ensisijaisesti emme hyväksy maksujen lisäämistä tai korotusta ilman, että niitä kompensoidaan opiskelijalle palauttamalla kurssimaksut tavoitteenmukaisesti ja hyvin edistyneille opiskelijoille. Tällainen mahdollisuus pitää olla erityisesti vaikeasta työvoimapulasta kärsivälle sosiaali-, terveys ja kasvatusalalle opiskeleville. Sisältöjen osalta on ensiarvioista huomioida paikalliset työelämälähtöiset täydennyskoulutustarpeet.

Hallituksen aiemmin tekemät esitykset heikennyksistä (aikuiskoulutustuen lakkauttaminen, vuorotteluvapaan lakkauttaminen, ammattitutkintostipendin lakkauttaminen, ammattikorkeakoulujen rahoitusuudistusehdotukset) avoimen maksujen korotukseen yhdistettynä vaikeuttavat ja estävät työvoimapulasta kärsivien alojen jatkuvan oppimisen sekä sosiaali-, terveys-, ja kasvatusalalle kiinnostuneiden alanvaihtajien mahdollisuuksia.

Vaikutusarviontia tarkentavat kysymykset korkeakouluille

1. Kuvatkaa korkeakoulunne nykyinen avoimen korkeakouluopetuksen hinnoittelukäytäntö.

-

2. Miten arvoitte asetusmuutoksen vaikuttavan hinnoittelukäytäntöönne?

-

3. Miten arvioitte asetusmuutoksen mahdollistaman uuden enimmäismaksun vaikuttavan avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaanne eri koulutusaloilla? Mille uusille aloille arvioitte enimmäismaksun nostamisesta johtuen käynnistävänne avointa korkeakouluopetustarjontaa?

-

4. Mitä vaikutuksia arvioitte enimmäismaksun nostamisella olevan avoimen väylän opintoihinne / polkuopintoihinne (esim. suoritusmäärät, kriteerit, hinnoittelu)?

-

Kirsi Coco

Millariikka Rytönen puheenjohtaja Tehy ry; Lisätietoja: Kirsi Coco
koulutuspoliittinen asiantuntija, Tehy ry, kirsi.coco@tehy.fi, p.
+358408215057